CZU: 94(470-44:478):316.344.42(=1:478)"17/18" https://doi.org/10.59295/lrr2024.16

Rolul elitei locale în formarea structurilor periferice occidentale ale Imperiului Rus

Sergiu BOȚOLIN
UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA
0000-0003-4016-4133

The role of the local elite in shaping the structures of the western peripheries of the Russian Empire. This article examines the role of the local elite in shaping the administrative and political structures of the western peripheries of the Russian Empire, with a particular focus on Bessarabia in the immediate aftermath of its annexation. In this context, the interaction between the center and the periphery was not unilateral but characterized by interdependence, adaptability, and constant negotiation. Aware of the region's social and political complexity, the Russian authorities adopted a flexible strategy to avoid tensions, maintaining a balance between imperial control and local particularities. The acceptance of the new authority by the elites not only facilitated economic and geostrategic exploitation but also legitimized the imperial presence. By co-opting the local elite into the administration, Russia ensured regional stability and secured support for the implementation of imperial policies. This mutually beneficial alliance between the Russian autocracy and the nobility proved crucial in such a vast empire, where the bureaucracy had not yet been fully consolidated.

Keywords: Russian Empire; local elite; western peripheries; imperial control; co-optation; legitimacy; political interdependence.

Expansiunea teritorială a Imperiului Rus în secolele al XVIII-lea și al XIX-lea nu s-a limitat la extinderea granițelor, ci a reprezentat un proces complex de integrare și administrare a noilor teritorii. Pe lângă avantajele economice și geostrategice evidente, această expansiune a impus provocări majore aparatului administrativ imperial, confruntat cu necesitatea de a guverna regiuni diverse din punct de vedere etnic, social și cultural. Pentru a-și asigura controlul asupra acestor teritorii fără a provoca o rezistență locală de amploare, administrația imperială a trebuit să găsească un echilibru între două strategii aparent contradictorii: pe de o parte, consolidarea autorității centrale, necesară pentru menținerea ordinii și impunerea structurilor de guvernare imperiale; pe de altă parte, acomodarea realităților locale, menită să tempereze nemulțumirile și să faciliteze integrarea elitelor locale în mecanismele de putere imperială. Această dualitate a determinat o politică nuanțată, în care concesiile făcute specificului local erau calibrate astfel, încât să nu submineze coeziunea imperială.

Totuși, o astfel de abordare a evidențiat deficiențele sistemului administrativ rus, deja supus presiunilor unor reforme inițiate la începutul secolului al XIX-lea. Pe măsură ce imperiul își continua expansiunea, menținerea unui echilibru între centralizare și autonomia locală devenea tot mai dificilă. Complexitatea socială și juridică a noilor teritorii anexate, precum Polonia, Finlanda și chiar Basarabia, impunea soluții flexibile, însă aceste adaptări intrau în contradicție cu tendințele tot mai autoritare ale administrației centrale, vizibile în mod clar spre sfârșitul celui de-al doilea deceniu al secolului al XIX-lea[1]. Dificultatea acestei misiuni era amplificată de un contrast fundamental: în noile periferii occidentale ale Imperiului, autoritățile ruse trebuiau să încorporeze societăți care, din multe puncte de vedere, erau mai avansate decât imperiul însuși. Astfel, succesul militar nu putea fi garantat pe termen lung fără o stabilizare rapidă a provinciilor anexate, nu doar prin măsuri administrative și financiare, ci și prin construirea unei justificări ideologice, justificare care nu se limita la o simplă retorică de legitimare, ci viza remodelarea percepțiilor elitei locale, oferindu-i un cadru simbolic și instituțional de integrare în structurile imperiale.

Contextul european de dinainte de 1815, marcat de instabilitate și rivalități majore între marile puteri, alături de resursele materiale și umane limitate și de un aparat de stat insuficient dezvoltat, au consolidat decizia autorităților imperiale de a adopta un model indirect de guvernare pentru noile periferii occidentale, inclusiv Basarabia. În acest cadru, delegarea unor prerogative administrative către elitele locale a devenit o soluție pragmatică, atât timp cât aceasta nu contravenea intereselor strategice ale Imperiului. Prin această strategie, administrația rusă nu doar că reducea presiunea asupra propriului aparat birocratic, ci și transforma elitele locale în aliați ai ordinii imperiale. Pentru a le asigura loialitatea, Imperiul Rus a recurs la o combinație de stimulente materiale, privilegii și recunoaștere simbolică, oferindu-le un statut care, deși subordonat, le menținea un anumit grad de influență.

Pentru a-și spori șansele de succes, autoritățile imperiale ruse au adoptat strategii deja testate în alte regiuni anexate, adaptându-le însă la provocările începutului secolului al XIX-lea. Un precedent important fusese modelul aplicat în provinciile baltice după începutul secolului al XVIII-lea, dar contextul în care Rusia își continua expansiunea era acum diferit. Europa era marcată de transformările profunde aduse de Revoluția Franceză și de războaiele napoleoniene, iar aceste schimbări redefiniseră nu doar structurile politice, ci și așteptările elitelor locale față de guvernare. În acest nou context, strategia de echilibru între controlul centralizat și autonomia locală nu a fost determinată doar de considerente administrative și financiare, ci și de necesitatea de a recunoaște realitățile specifice noii periferii occidentale a imperiului. Noile provincii anexate nu reprezentau doar teritorii strategice, ci și spații influențate, într-o anumită măsură, de ideile politice progresiste răspândite în Europa după Revoluția Franceză, idei, care, împreună cu reformele napoleoniene din Europa Centrală și de Est, reprezentau o provo-

[1] Sergiu Boțolin. Conducerea regională a Basarabiei: Viziuni teoretice și aplicații practice ale Centrului în primul sfert al secolului al XIX-lea. În: *Crisia*. 2020. Vol. L. Supliment. Nr. 1, p. 59.

care directă la adresa modelului autocratic țarist. În acest sens, strategia adoptată de Imperiul Rus în noile sale periferii occidentale nu reflecta doar constrângerile sale administrative, ci și încercarea de a se adapta la o Europă aflată într-un proces accelerat de transformare[2].

Și procesele de integrare a Basarabiei au început în contextul războaielor napoleoniene, într-un moment în care Imperiul Rus era angajat într-o luptă pentru supraviețuire. În aceste condiții, administrarea noii provincii a fost în mare măsură delegată reprezentanților locali ai guvernului imperial, sprijiniți de elita basarabeană. Cu atât mai mult că, la momentul anexării din 1812, Basarabia reprezenta pentru autoritățile ruse mai mult decât un simplu teritoriu. Din punct de vedere administrativ și identitar, provincia era slab conturată, funcționând ca o zonă de frontieră ce trebuia modelată în conformitate cu viziunea imperială. Pentru autoritățile ruse, Basarabia reprezenta o oportunitate de a demonstra capacitatea Imperiului de a aduce modernizare și prosperitate în acest spațiu. Obiectivul nu era doar integrarea formală a regiunii, ci și transformarea ei într-un simbol al progresului imperial, o „vitrină" destinată să câștige loialitatea elitelor locale și să impresioneze populațiile din regiunile învecinate. Acest proiect se înscria într-o strategie mai amplă de legitimare a expansiunii ruse printr-o „misiune civilizatoare", care își propunea să justifice dominația imperială nu doar prin forța armelor, ci și prin promisiunea unei administrații superioare și a unei ordini mai eficiente.

Totuși, între ambițiile modernizatoare ale Imperiului și realitățile de pe teren s-a creat rapid o discrepanță semnificativă. Imperiul Rus nu era pregătit să facă față acestor provocări, iar constrângerile administrative și logistice au forțat autoritățile să adopte soluții de compromis. Astfel, guvernarea Basarabiei a oscilat între dorința de centralizare și necesitatea de a delega puterea elitei locale, strategie menită să mențină stabilitatea fără a suprasolicita aparatul birocratic imperial, ceea ce a evidențiat nu doar limitele administrației ruse, confruntată cu dificultăți logistice, resurse insuficiente și un aparat de stat fragil, ci și contradicțiile de viziune de la centru asupra statutului Basarabiei. În acest context, Basarabia a fost percepută fie ca parte integrantă a periferiei occidentale a Imperiului, alături de Polonia și Finlanda, teritorii care beneficiau de un înalt grad de autonomie locală, fie ca parte a unui spațiu de colonizare în sudul Rusiei, unde administrația țaristă urmărea o integrare mai directă. Aceste dileme s-au reflectat într-un model hibrid, care a pendulat între acomodare și asimilare, fără a urma o direcție clar definită.

Elita locală se afla într-o poziție ambiguă, supusă unei duble presiuni. Pe de o parte, trebuia să se adapteze noii ordini imperiale, menținându-și, totodată, privilegiile și formele tradiționale de organizare, care le validau statutul de factori decidenți. Pe de altă parte, aspirația către integrarea în nobilimea rusă le oferea acces la o rețea de putere mai largă și la privilegii economice sporite[3]. Prin urmare,

[2] Sergiu Boțolin. Interdependențe Centru-Periferie la începutul stăpânirii rusești în Basarabia (1812-1828). În: *Studia Universitatis Moldaviae* (Științe umaniste). 2019. Nr. 10 (130), p. 164.

[3] Sergiu Boțolin. Sistemul imperial de privilegii nobiliare în Basarabia primei treimi a secolului al XIX-lea. In: *Latinitate, Romanitate, Românitate*, Ed. 6. 3-5 noiembrie 2022. Chișinău: Lexon-Prim, 2022, p. 153.

colaborarea lor nu era doar un compromis impus de circumstanțe, ci și o strategie de supraviețuire și ascensiune socială. Mai ales că alianța dintre autocrația rusă și nobilime s-a dovedit a fi un mecanism excepțional de eficient pentru gestionarea resurselor într-un imperiu vast și pre-modern, care, până în secolul al XIX-lea, nu dispunea de instituții administrative dezvoltate după modelul european, precum o birocrație formată în universități[4].

Pentru administrația imperială, cooptarea elitelor locale prezenta multiple avantaje. Pe lângă facilitarea exploatării resurselor și menținerea ordinii, conferea dominației rusești o aparență de legitimitate, reducând riscul opoziției și asigurând o tranziție administrativă relativ lină[5]. Pentru a consolida controlul, autoritățile imperiale trebuiau să transforme subordonarea politică, impusă inițial prin coerciție, într-o acceptare progresivă a ordinii imperiale și a presupusei sale superiorități civilizaționale. În acest scop, acomodarea selectivă la specificul local, în detrimentul omogenizării forțate, prin atragerea elitei locale cu privilegii și statut, făcea ca dominația rusă să fie percepută mai degrabă ca o oportunitate decât ca o constrângere. Participarea acestora la formarea instituțiilor provinciale și ocuparea unor funcții-cheie contribuiau la stabilizarea administrației și la integrarea regiunii în structurile imperiale, facilitând, totodată, disciplinarea și controlul elitei locale[6], transformând-o treptat într-un agent al puterii centrale la periferie[7]. Cu toate acestea, relația dintre administrația imperială și elita locală nu a fost lipsită de tensiuni. Deși colaborarea cu autoritățile centrale le oferea anumite beneficii, elitele locale aveau propriile interese, adesea divergente față de cele ale administrației imperiale.

Pe lângă implicarea elitei locale în administrație, legitimitatea dominației ruse se sprijinea și pe pretinsul său rol civilizator. Autoritățile imperiale au accentuat și exagerat diferențele culturale, prezentându-le ca obstacole aproape insurmontabile, ce puteau fi depășite doar printr-o aliniere rapidă și radicală la modelul rus. Această retorică nu doar că justifica pretenția Rusiei de a moderniza regiunea, dar servea și drept argument pentru eșecurile administrative din Basarabia. Diferențele civilizaționale, adesea hiperbolizate, au fost folosite pentru a susține abandonarea proiectului autonomist și integrarea completă a Basarabiei în structurile imperiale obișnuite. Rusia se prezenta simultan ca un eliberator al creștinilor locali, răspunzând chemării lor de salvare, și ca o putere ce combate practicile orientale considerate „barbare" și învechite[8]. În același timp, provocând dezaprobarea rușilor, anume aceste practici „înapoiate" serveau drept spațiu pentru afirmarea discursului supremației civilizaționale ruse [9]. Astfel, în primii ani după

[4] Dominic Lieven. Russia as empire and periphery. In: *The Cambridge History of Russia, V. I. Imperial Russia, 1689 - 1917.* London: 2006, pp. 11-12.

[5] Sergiu Boțolin. Sistemul imperial de privilegii nobiliare în Basarabia ..., p. 155.

[6] *Ibidem,* p. 162.

[7] Andrei Cusco. Estate interest vs. state service: the (un)easy integration of the Bessarabian nobility into the Russian imperial system. In: *European Review of History: Revue europeenne d'histoire.* 2009, s.n. 16(1), p. 16.

[8] Sergiu Boțolin. Cooptarea elitei locale în Basarabia: Explorarea strategiilor imperiale în perioada 1812-1828. In: *Latinitate, Romanitate, Românitate*, Ed. 7, 2-4 noiembrie 2023. Chișinău. Chișinău, Lexon-Prim, 2023, p. 332.

[9] Андрей Кушко, Виктор Таки, (при участии Олега Грома). *Бессарабия в составе Российской империи (1812-1917)*. Москва : НЛО, 2012, p. 84.

anexare, Basarabia era descrisă adesea în termeni pesimiști: un teritoriu oriental necunoscut, arid, depopulat și marcat de molime. În schimb, după un deceniu de guvernare imperială, regiunile basarabene erau prezentate drept un pământ roditor, bogat, drept o „Toscană" a Imperiului Rus. Această metamorfoză imaginară servea drept dovadă a succesului „civilizator" al eforturilor ruse de integrare. Această dublă justificare, atât în termeni religioși, cât și civilizaționali legitima în ochii autorităților centrale strategia de omogenizare a noii provincii.

Relația dintre centrul imperial, administrația regională și elita locală din Basarabia se configura într-un joc complex de influențe și competiții pentru putere. Deși centrul imperial deținea o superioritate militară și administrativă incontestabilă, elita locală, chiar și atunci când accepta o poziție subordonată, dispunea de mijloace prin care putea influența politicile imperiale fie prin forme subtile de rezistență, fie prin colaborare strategică. Promisiunile inițiale ale autorităților imperiale erau percepute de elitele locale nu doar ca simple concesii, ci ca principii fundamentale ce le validau statutul privilegiat, devenind un instrument esențial în competiția pentru influență și resurse și oferind elitelor locale o anumită marjă de negociere în raport cu administrația regională. În negocierea propriului statut în acest nou context, elitele locale nu se opuneau direct centrului imperial, ci își formulau revendicările astfel, încât să demonstreze că problemele din Basarabia nu erau cauzate de politica imperială în sine, ci de modul în care aceasta era aplicată de administrația regională. Aceasta din urmă, beneficiind de un grad considerabil de autonomie datorită distanței geografice și complexității guvernării provinciale, avea tendința de a adapta directivele centrale în funcție atât de conjunctura locală, cât și de propriile interese. Drept urmare, elita locală încerca să convingă suveranul că administrația regională deturna sensul inițial al politicilor imperiale, acționând abuziv și în detrimentul echilibrului local, tactică ce transforma suveranul într-un arbitru între elitele locale și administrația regională, consolidându-i imaginea de garant al ordinii și justiției în provincie. Pentru elitele locale, era esențial să păstreze un canal direct de comunicare cu centrul, astfel încât să își poată negocia statutul și privilegiile, prezentându-se atât ca elemente loiale ale imperiului, cât și ca apărători ai drepturilor comunității locale[10].

Pe de altă parte, administrația regională, pentru a-și păstra poziția, trebuia să convingă autoritățile centrale că elita locală reprezenta o sursă de instabilitate. În această logică, nu doar că evidenția abuzurile acesteia, dar sublinia și riscul ca păstrarea unor prerogative semnificative să submineze eforturile centrului de a impune un model administrativ eficient. În fața autorităților imperiale, administrația regională se poziționa ca un garant al ordinii și al integrării provinciei, argumentând că o autonomie extinsă a elitei locale nu ar face decât să perpetueze un climat de incertitudine și să compromită obiectivele guvernării. Astfel, competiția dintre administrația regională și elitele locale plasa centrul imperial într-o poziție delicată, obligându-l să echilibreze interesele celor două tabere. Era necesar să evite atât o autonomie excesivă a guvernării regionale, care ar fi subminat

[10] Sergiu Boțolin. Vizitele de exprimare a loialității față de tron ca strategie de integrare a nobilimii locale. Cazul Basarabiei în primul sfert al secolului al XIX-lea. În: *Acta Terrae Fogarasiensis*. 2019. Vol. VIII, pp.141-146.

autoritatea centrală, cât și revendicările prea ambițioase ale elitei locale, care ar fi periclitat pozițiile centrului în Basarabia.

În acest context, este esențial să privim periferiile nu doar ca simple margini ale sistemului imperial sau ca entități exterioare acestuia, ci ca părți integrante și indispensabile ale întregului mecanism imperial, aducând cu ele diversități și particularități. Această „unitate în diversitate" nicidecum nu trebuie privită ca o deviză politică, ci ca o reflecție a unei realități complexe în interacțiunile dintre centru și periferie, în care cea din urmă trebuie văzută ca un actor capabil să influențeze comportamentul centrului, și nu doar ca un simplu receptor al deciziilor acestuia. Această nouă paradigmă rezulta dintr-un proces de europenizare a imaginii imperiale a Rusiei, chiar dacă într-o manieră superficială, implicând mai multe aspecte, printre care reconceptualizarea spațiului geografic intern, proces care stabilea o distincție clară între centrul imperial, sau metropolă, pe de o parte, și domeniul colonial, pe de altă parte[11]. Cu alte cuvinte, centrul și periferia, mai ales în cazul celei occidentale, reprezentau doi subiecți distincți, interdependenți, chiar dacă neechivalenți, dar care se modelau reciproc printr-un flux intens de interacțiuni, iar maleabilitatea centrului în fața specificului local depindea foarte mult de puterea reacției locale, așa încât centrul încerca să nu riște stabilitatea regiunii prin forțarea omogenizării, preferând o abordare flexibilă care să mențină echilibrul și să asigure respectarea intereselor imperiului[12]. În același timp, regimul imperial s-a asigurat că nicio formă de autonomie politică reală nu putea deveni un nucleu de cristalizare a identităților locale care să amenințe stabilitatea imperială. Astfel, orice tendință separatistă era descurajată din față, iar instituțiile politice capabile să articuleze o identitate distinctă erau fie absorbite, fie suprimate[13].

Așadar, modelul guvernării în Basarabia a fost construit pe un echilibru subtil între concesii și control, în care privilegiile acordate elitei locale și statutul autonom al regiunii au funcționat ca o veritabilă strategie de captare a loialității. Învestirea elitei locale cu anumite prerogative nu a condus însă la dezvoltarea unei autonomii reale, ci a fost folosită ca un instrument prin care influența imperială s-a consolidat treptat. Conștienți de faptul că doar prin colaborare își puteau proteja interesele, liderii locali au ajuns treptat să devină aliați eficienți ai politicii imperiale. Această colaborare nu doar că le asigura un statut favorabil, dar îi făcea să devină instrumente în consolidarea dominației imperiale ruse. Astfel, ei au devenit canale de transmisie a voinței imperiale, facilitând integrarea regiunii într-un sistem administrativ și politic rigid, din care nu mai existau opțiuni de ieșire.

Iluzia unui rol semnificativ în administrația provincială i-a oferit elitei basarabene un sentiment de importanță și apartenență, dar, în realitate, aceasta devenea din ce în ce mai dependentă de bunăvoința autorităților imperiale. Începând cu anii 1820, autoritățile ruse au ajuns la concluzia că era mai eficient să se îndepăr-

[11] Mark Bassin. Geographies of imperial identity. In: *The Cambridge History of Russia, V. I. Imperial Russia, 1689 -1917*. London: 2006, p. 46.

[12] Sergiu Boțolin. Integrarea periferiilor occidentale în Imperiul Rus. Problema elitelor în perioada 1812-1828. În: *Tyragetia*, 2024, s.n. Vol. XVIII [XXXIII]. Nr. 2, p. 73.

[13] Dominic Lieven. Russia as empire and periphery. In: *The Cambridge History of Russia. V. I. Imperial Russia, 1689-1917*. London: 2006, pp. 11-12.

teze de modelul de guvernare bazat pe autonomie locală și să integreze Basarabia într-un proiect mai vast și diferit – Novorosia. Acest nou proiect era definit de trăsături administrativ-politice complet diferite, care reflectau mai bine viziunea centralizată a imperiului și au consolidat controlul direct al Rusiei asupra regiunii, înlocuind gradual orice formă de autonomie locală[14]. Sfârșitul anilor 1820 a marcat o restrângere drastică, aproape o lichidare a autonomiei Basarabiei, schimbare explicabilă printr-o serie de factori. Pe de o parte, la centru, politica imperială s-a îndepărtat de tendințele liberale ale perioadei lui Alexandru I, ceea ce a redus considerabil interesul pentru menținerea unui statut autonom al provinciei. Pe de altă parte, Basarabia și-a pierdut funcția de „vitrină" a modernizării imperiale, mai ales după ocuparea militară a Principatelor Române în urma războiului din 1828. În acest context nou, imaginea Rusiei ca model al modernității a fost consolidată prin reformele administrative impuse în Țările Române sub conducerea lui Pavel Kiseleff. Un factor esențial în dispariția autonomiei Basarabiei a fost însă incapacitatea limitată a elitei locale de a mobiliza o opoziție semnificativă față de politicile centralizatoare ale autorităților imperiale. Fără o rezistență fermă, procesul de integrare s-a accelerat, iar autonomia regiunii a fost desființată, ducând la omogenizarea Basarabiei cu structurile administrative și politice standard ale Imperiului Rus.

În ceea ce privește intervențiile centrului în relațiile cu celelalte provincii occidentale, un exemplu semnificativ, în care autoritățile imperiale ruse s-au confruntat cu provocări majore, a fost cazul Regatului Polonez. În Polonia, nobilimea deținea o tradiție politică distinctă, marcată de tendințe de autonomie și de influența considerabilă a Sejm-ului. Sistemul politic polonez, bazat pe autonomie parlamentară și pe o structură socială profund stratificată, în care regele era sub influența directă a nobilimii, intra în conflict direct cu centralismul autocratic al Rusiei. Astfel, autoritățile centrale trebuiau să fie extrem de prudente în abordarea acestei regiuni, având în vedere și complexitatea istorică a relațiilor dintre Polonia și Imperiul Rus, care au fost marcate de o lungă luptă pentru hegemonie în regiunile care astăzi reprezintă Belarusul și vestul Ucrainei.

De asemenea, rivalitatea a fost accentuată de episoade sângeroase în „timpurile tulburi" din Rusia, precum și de repetatele intervenții ale Imperiului Rus în treburile interne ale Poloniei, care au culminat cu împărțirea Poloniei și dispariția sa ca stat. În același timp, imaginea polonezului întruchipa perfect toate trăsăturile unui arhetip de inamic național și ideologic din perspectiva rusă. Pe de o parte, Polonia a fost un rival religios de lungă durată, datorită diferențelor confesionale dintre catolicismul polonez și ortodoxia rusă. Pe de altă parte, Polonia a fost un aliat tradițional al Franței, ceea ce o situa în mod constant într-o tabără opusă intereselor rusești. Mai mult, în ochii rușilor, Polonia era adesea asociată cu atitudini revoluționare și cu o tendință de a adopta idei progresiste care amenințau status quo-ul imperial. Această combinație de factori religioși, politici și ideologici a consolidat imaginea Poloniei ca un inamic constant și de temut în conștiința

[14] Sergiu Boțolin. Integrarea periferiilor occidentale în Imperiul Rus. Problema elitelor în perioada 1812-1828. În: *Tyragetia*, 2024, s.n. Vol. XVIII [XXXIII]. Nr. 2, p. 75.

colectivă rusă[15]. Iar prezența numeroșilor etnici polonezi în Imperiul Rus a generat temeri legate de formarea unei „coloane a cincea" poloneze[16]. Imaginea polonezilor ca dușmani a fost amplificată de faptul că aproximativ 30.000 de polonezi, inclusiv o treime dintre studenții Universității din Wilno, au luptat alături de Napoleon împotriva Rusiei[17], fiind remarcați de martorii ruși ca fiind ocupanți deosebit de brutali[18]. Dar poate cel mai important episod al relațiilor ruso-poloneze din secolele XVIII-XIX a constat în crearea Regatului Poloniei la Congresul de la Viena din 1815. Statutul special al acestei noi entități poloneze era perceput de unii ca o prefață a schimbărilor iminente în Rusia, dar această percepție s-a dovedit a fi iluzorie odată cu anii 1820, când Alexandru I și-a asumat pe deplin rolul de protector al vechii ordini europene[19].

În concluzie, transformările din Imperiul Rus în secolele XVIII și XIX reflectă o abordare pragmatică și flexibilă în gestionarea periferiilor sale occidentale. Confruntat cu structuri economice, sociale și politice deja bine consolidate, Imperiul Rus a adoptat o guvernare indirectă, bazată pe colaborarea cu elitele locale. Totodată, aceste elite, recunoscute pentru nivelul lor înalt de cultură și influență politică, au jucat uneori un rol de model pentru nobilimea rusă, contracarând astfel tentația unei asimilări brutale, mai ales având în vedere vulnerabilitățile sistemului administrativ imperial rus. Prin recunoașterea și stimularea privilegiilor acordate acestor elite, administrația imperială a reușit nu doar să asigure loialitatea lor, dar și să legitimeze stăpânirea rusească asupra noilor teritorii.

Totuși, în Basarabia, politica imperială nu a reușit să ofere elitei locale o autonomie reală. Deși aceasta a fost integrată în structura de stat, puterea lor efectivă a rămas limitată și subordonată autorităților centrale. Funcționarii locali, aleși în diverse funcții, au acționat adesea mai degrabă ca reprezentanți ai administrației imperiale decât ca vocile comunității autohtone, fiind constrânși să aplice politicile dictate de Sankt Petersburg. Astfel, independența instituțiilor locale s-a redus la un simplu decor, iar elita basarabeană a fost supusă unor restricții în exercitarea autorității sale. Beneficiile, inclusiv scutiri de impozite, împrumuturi avantajoase și ranguri nobiliare, au fost suficiente pentru a convinge majoritatea elitei să accepte schimbările, chiar și în fața rezistenței unor membri ai acesteia. Astfel, sistemul nobilimii imperiale a devenit un instrument esențial în consolidarea controlului și loialității elitei locale.

---

15 Sergiu Boțolin. Integrarea periferiilor occidentale în Imperiul Rus. Problema elitelor în perioada 1812-1828. În: *Tyragetia*, 2024, s.n. Vol. XVIII [XXXIII]. Nr. 2, p. 74.

16 Alexander M. Martin. Russia and the legacy of 1812. In: T*he Cambridge History of Russia, V. I, Imperial Russia, 1689-1917*. London: 2006, p. 149.

17 Timothy Snyder. Ukrainians and Poles. In: *The Cambridge History of Russia, V. I, Imperial Russia, 1689-1917.* London: 2006, p. 172.

18 Alexander M. Martin. The Response of the Population of Moscow to the Napoleonic Occupation of 1812. In: *The Military and Society in Russia, 1450-1917*. Leiden, Boston, Cologne: 2002, p. 477.

19 Sergiu Boțolin. Conducerea regională a Basarabiei: Viziuni teoretice și aplicații practice ale Centrului în primul sfert al secolului al XIX-lea. În: *Crisia*. 2020. Vol. L. Supliment. Nr. 1, p. 59.